

КОМУНІКАТИВНИЙ ДИСКУРС

У ПОЛІКУЛЬТУРНОМУ
ПРОСТОРІ

МАТЕРІАЛИ

МІЖНАРОДНОЇ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

НАПРЯМ «ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО»

Байтеряков Є. О. ОБРАЗ ГАСТУРА В АМЕРИКАНСЬКОМУ ГОРОРІ XIX-XX СТ.....	11
Bezukov A. V. THE MANIFESTATION OF METAPHYSICAL ORIGINALITY IN THE J. DONNE'S SCHOOL PARADIGMS	12
Бестюк І. А. ДЕМІФОЛОГІЗАЦІЯ ПІТАРИ В УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРІ 1920-1930-Х РОКІВ	13
Білик Г. М. КОМУНІКАТИВНА ПРОБЛЕМАТИКА В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ «КАЗОК ЕММИ АНДІЄВСЬКОЇ»	15
Богдан Ю. Б. ОБРАЗ АВТОРА В СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ТА НІМЕЦЬКОМУ МАНДРІВНОМУ РОМАНІ	16
Бородіца С. В. ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИЙ ДИСКУРС РОМАНУ «ГРАВІТАЦІЯ» ЛЕСІ РОМАНЧУК	18
Бровко О. О. ГЕРАЛЬДИЧНА КОНСТРУКЦІЯ В ТИПОЛОГІЇ МЕТАТЕКСТУ: КУЛЬТУРНА ПАМ'ЯТЬ І ГРА	19
Веретейченко І. А. ФОРМУВАННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ В УКРАЇНСЬКОМУ ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНОМУ ПРОСТОРІ	21
Ворова Т. П. ИДЕНТИФИКАЦИОННЫЙ КОД ПРОЧТЕНИЯ НЕКОТОРЫХ СКАЗОК О. М. СОМОВА	22
Гончарова Н. В. ТВОРЧЕ ОСМИСЛЕННЯ ЗМІСТОВОЇ ТА ФОРМАЛЬНОЇ МОДЕЛІ СВЯТОГО ПИСЬМА В АПОГРАФІЧНОМУ ТВОРІ «СКАЗАННЯ ПРО СВЯТИХ БОРИСА ТА ГЛІБА» ...	24
Дацер К. С. ГЕРОЇ РОМАНУ «КОЛЕКЦІОНЕР» ДЖОНА ФАУЛЗА У ТЕКСТІ НА ЕКРАНІ	25
Дем'янюк М. Б. ХУДОЖНІЙ ТЕКСТ У ДИСКУРСІ ПСИХОАНАЛІЗУ Й ГЕРМЕНЕВТИКИ.....	27
Дерев'янченко Н. В. АВТОФІКЦІОНАЛЬНІСТЬ У РОМАНІ М. УЕЛЬБЕКА «РОЗШИРЕННЯ ПОЛЯ БОРНІ».....	28
Джигун Л. М. ВЗАЄМОДІЯ МЕМУАРНОГО ТА АВТОБІОГРАФІЧНОГО НАЧАЛА В ЕМІГРАЦІЙНІЙ ПРОЗІ NONFICTION ХХ СТОЛІТТЯ	30
Димовська А. К. «ВИРОБНИЧИЙ» КІТЧ 20-30-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ: ГРА В ЛІТЕРАТУРУ	31
Журба С. С. МОДУС МАСКИ В УКРАЇНСЬКОМУ АВАНГАРДНОМУ РОМАНІ	32
Зінченко Н. І. НАРОДНОПІСЕННА ОСНОВА ЛІРИКИ ПОЕТІВ-РОМАНТИКІВ ПОЛТАВЩИНИ.....	33
Ильинская Н. И. ПУТЬ К НЕВИДИМОМУ ГРАДУ: УТОПИЧЕСКИЕ ДИСКУРСЫ В ПОЭМЕ БЕЛОГО «ХРИСТОС ВОСКРЕС».....	35
Іщенко О. А. СВІЙ/ЧУЖИЙ ПРОСТІР ЯК ЗАСІБ ТВОРЕННЯ ПСИХОПОРТРЕТА ГЕРОЯ У РОМАНАХ МИРОСЛАВА ДОЧИНЦЯ.....	37

ПОСТМОДЕРНІСТСЬКИЙ ДИСКУРС РОМАНУ «ГРАВІТАЦІЯ» ЛЕСІ РОМАНЧУК

«Треба бути Моцартом від літератури для того, аби написати з тією мірою мудрості, яка необхідна читачеві для того, аби він не міг покинути книгу, яку взяв у руки, а також висловити в ній ідеї високі, вічні, ідеї, необхідні людині, які врешті-решт роблять з неї людину. Тобто людину потрібно олюднувати — це надзавдання літератури, яке було, є і буде» [3]. Так сказала в одному з інтерв'ю Леся Романчук, наголосивши на власному творчому принципі, який вона майстерно реалізовує у своєму прозописьмі. Достойне звання «Золотий письменник України», яке авторка отримала у 2015 році, засвідчує, що її романістика здобула широке визнання читачів не лише в Україні, а й поза її межами.

Леся Романчук – харизматична постать сучасної української літератури: знана письменниця, член Національної спілки письменників України (1999), талановитий бард (аудіоальбом «Кожна жінка – чарівниця»). Кількість і масштабність граней її таланту не може не вражати: крім названих, кандидат медичних наук, викладач, громадська діячка і це, можливо, чимало інших, але не менш «трудомістких» і відповідальних. «Талант, позиція, праця і праця» (В. Дончик). За такого огрому професійної і творчої діяльності, розмаїтості і різноспрямованості, Леся Романчук незмінно перебуває у живому літературному процесі – систематично публікує нові книги, які, безперечно, перебувають у контексті помітних зразків неомодерністської прози. У кожному романі (а їх – понад 20) письменниця демонструє широкий жанровий діапазон: бестселер «Не залишай...» у 8-ми книгах, коктейль-казка «Гравітація» у 4-ох книгах, фентезійний роман «Місто карликів» у 4-х книгах, інтернетна повість «У мереживі мережі», документальний роман «Лицарі любові і надії», романи-серіали «Чотири дороги» у 9-ти книгах, «Цвіте терен» у 4-х книгах, книга про дівочі і жіночі тасмніці «Маленькі чудеса гормонів» та ін.

Однією з основних ознак романістики Лесі Романчук вважаємо художність, яка визнається як своєрядна оригінальність творчого задуму, незвичайним змістовим оформленням, глибокою символічністю, асоціативністю: «Осінній ліс тремтів очікуванням ночі. Свинцево-чорне небо важко висло над сухими пальцями тонких безживно-голих гілок, намагаючись не торкатися рідкою, ще не загуслою синню ранньої поночі загрозово-гостро-шпичастих віт. Щоб не златати. І не проколоти невловної ефірної оболонки, за якою струмує блакитна кров Усесвіту» (Гра 1) [1, 6]. Такий текст є ризоматичним, містить значну кількість потенційно можливих значень, жодне з яких не може бути домінуючим, оскільки їхня актуалізація залежить від інтерпретаційних стратегій реципієнта. Проза письменниці орієнтована насамперед на ерудованого читача з літературною пам'яттю і тонким естетичним смаком, що добре знайомий із текстами, до яких відсилає автор, наприклад, у Грі 1 «Гравітації» – до «Ромео і Джульєтти» В. Шекспіра, у Грі 2 – до «Антонія і Клеопатри» В. Шекспіра, у Грі 3 – до «Камінного господаря» Лесі Українки і т.д. Інтертекстуальність демонструє оригінальність прочитання авторкою європейської й української класичної літератури. Вона по-постмодерністськи трансформувала образи-персонажі В. Шекспіра і Лесі Українки у часопросторовій площині минуле – сучасне (Ромі – Джулія, Іван Донжаненко – Анна Командирова), послідовно розгортаючи мотиви «перевдягання – перевтілення» («Ромі з подивом помітив, що

одяг чоловіка, якого він мимоволі убив, змінився. Замість кучих штанів з чударнацькими буфами на ньому були звичайнісінькі джинси, а замість сорочки з мереживним коміром – футболка з портретом Мадонни» [1, 20]), жертовності (Долорес-Доля), фатальності (Анна), ініціації (Шура Валяєва) тощо. Письменниця не руйнує сюжетний рівень традиційних моделей, як-от донжуніани, але наповнює їх сучасним змістом, не позбавляє текст фантастичності, та вводить у нього кінематографічні спецефекти, прийом маски, зміщення часопросторових площин, візії-передбачення та ін.

Твори Лесі Романчук, як правило, містять елементи автобіографічності, яка більше чи менше передає авторський життєвий досвід. Моменти сповіді, відкритості – їх перевага, адже вони розкривають жіночий образ «зсередины», переакцентовуючи із зображення зовнішньої поведінки на складний внутрішній світ героїні. Вагома саме ця позиція письменниці (розчинення авторської особистості в особистості героїні через авторефлексії, детальність психологічного аналізу, ефект невласне прямої мови, потоку свідомості персонажа), яку можливо пояснити тим, що у прозу Леся Романчук прийшла з поезії та прози з останньої тонке чуття настрою, «музики» тексту, вишуканість метафоричних образів, багатство мовних відтінків. Її прозопис наповнюється ліричними елементами, суб'єктивізується, максимально наближає читача до власної духовної біографії авторки: «На місто тихим жовтим метеликом присіла відпочити осінь. ... Листя на деревах рідшало і рідшало, мов чуб у парубка, що задовго перебирає, нарешті крізь листя засвітилося голе гілля, а згодом крізь гілля – голе небо» [2, 102-103]. Образи «голого гілля» і «голого неба» не лише посилюють творчість, а ще, важливо, акумулюють фатальні настрої, різко негативно маркують подальші трагічні події у сюжеті, Іншо, сильні опіки Тамари та ін.).

Жанровою ознакою роману «Гравітація» Лесі Романчук, на нашу думку, є умовні форми (фантастика, міф, фольклорні образи), через які виявляється несвідоме – колективне й індивідуальне. Цю функцію часто виконують сни, марення, галюцинації, візії, які відтворюють напружений емоційний стан персонажів, розкривають їхні внутрішні конфлікти. Так, образ зеленого kota у Грі 3 «Гравітації» є символом здійснення неможливого, нереального, нездійсненої мрії: «...тротуар лівію міряв геть зелений з темними смугами уперек спини котяра. Зелений-зеленісінький! Він м'яко крокував собі, повагом вигинаючи спинку й гордо несучи розкішного зеленого хвоста. Скосував оком на Івана, звісав на задні лапи й звернувся до Анни:

– М-мяу-мадам, у вас немаю, м-мяу, сигаретки? М-можна м-м'ятну...

Кіт встромив сигарету в зуби, задимів, невідомо як припаливши, знову став на чотири і поніс свою зелену хвостяру...» [2, 218].

Символічного зеленого kota бачили Іван Донжаненко й Анна Командирова, проте їхні мрії все ж не реалізувалися. На перешкоді їм стає «благословення» кам'яного Командора, який, зрештою, і сам «такий могутній у гранітній міці, розсипався на порох. А із ним розсипався і міф про Дон Жуана, про Анну, і про нього, кам'яного» [2, 239]. Авторка грає з читачем, руйнуючи «горизонт його очікування»: у фінальній сцені кам'яні Анна, символізуючи триумф жертовної любові.

Варто наголосити, що трагічні образи Джулії, Клео, Анни – уособлення надзвичайної пристрасті, яка виводить їх поза межі земного існування. Така семантична варіативність традиційних моделей персонажів засвідчує аксіологічні принципи письменниці, які вона реалізує в руслі національного письменства з урахуванням сучасних тенденцій світової літератури. Завдяки елементам постмодерністської поетики (інтертекстуальність, гра з читачем на сюжетному, мотивному, персонажному, нарративному рівнях, деструкція традиції і стереотипів, деміфологізація, кіномонтаж, поліфункціональність ролей і масок, іронічність та ін.) Леся Романчук оновлює своє прозописьмо, відкриваючи нові можливості для моделювання складного світу й особистості у ньому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Романчук Л. Гравітація: Книга перша. Гра 1. Гра 2 / Л. Романчук. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 128 с.
2. Романчук Л. Гравітація: Книга друга. Гра 3 / Л. Романчук. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 240 с.
3. Романчук Л. Жіночий роман – це суцільна політика / Л. Романчук // <https://zbruc.eu/node/10646>.